

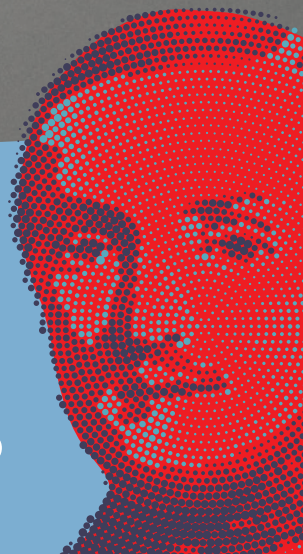


Subota, 20. prosinca 2025. u 19.30

**KOMORNI  
ORKESTAR  
FRANZ LISZT**

ISTVÁN VÁRDAI, dirigent  
ALJOŠA JURINIĆ, glasovir

**LISINSKI** LISINSKI  
SUBOTOM  
SVIJET NA  
DLANU  
25/26



**Wolfgang Amadeus Mozart**

Adagio i fuga u c-molu, KV 546

**Wolfgang Amadeus Mozart**

Koncert za glasovir i orkestar br. 23 u A-duru, KV 488

*Allegro*

*Adagio*

*Allegro assai*

\*\*\*

**Franz Schubert**

Gudački kvintet u C-duru, op. post. 163, D. 956

(u izvedbi komornog orkestra)

*Allegro ma non troppo*

*Adagio*

*Scherzo. Presto – Trio. Andante sostenuto*

*Allegretto*

Nakon koncerta s umjetnicima razgovara Zrinka Matić  
na pozornici Velike dvorane.

Od 21.30 u predvorju Velike dvorane nastupa sastav Gelato Sisters.



Fotografija: Komorni orkestar Franz Liszt

LISINSKI  
SUBOTOM  
SVIJET NA  
DLANU  
25/26

## KOMORNI ORKESTAR FRANZ LISZT

Mađarski *Komorni orkestar Franz Liszt* osnovali su 1963. bivši studenti Muzičke akademije *Franz Liszt* u Budimpešti. Prvi umjetnički ravnatelj bio je Frigyes Sándor, a od 1979. vodstvo je preuzeo violinist János Rolla. Tijekom desetljeća Orkestar je stekao izniman međunarodni ugled, nastupivši u više od pedeset zemalja te u najpoznatijim koncertnim dvoranama, poput Carnegie Halla u New Yorku, Opere u Sydneyju, Suntory Halla u Tokiju, Théâtre de la Ville u Parizu i Concertgebouwa u Amsterdamu. Redovito gostuje na europskim festivalima u Asconi, Besançonu, Edinburghu, Helsinkiju, Luzernu, Salzburgu i Santanderu te je više puta gostovao u SAD-u, Japanu, Južnoj Americi, Indiji i Kini.

Od prvog koncerta 18. ožujka 1963., članovi Orkestra surađivali su s vodećim svjetskim glazbenicima, među kojima su Svjatoslav Richter, Yehudi Menuhin, Jean-Pierre Rampal, David Ojstrah, Isaac Stern, Mstislav Rostropovič, Zoltán Kocsis, Martha Argerich i András Schiff. Njihov repertoar obuhvaća glazbu od Monteverdija i baroka do romantizma i 20. stoljeća. Snimili su više od

dvjesto nosača zvuka za renomirane izdavače (Sony Classical, CBS, EMI, Erato i Hungaroton). Tri puta osvojili su *Grand Prix* francuske Académie du Disque te više puta mađarsku nagradu *Ploča godine*.

Orkestar je primio nagrade *Hungaroton* (2001.) i *Pro Urbe* grada Sárospataka (2003.), a 2006. i Bartókovu spomen-skulpturu za doprinos očuvanju glazbene baštine. Od 1991. djeluju u centru Óbudai Társaskör.

Uz klasični repertoar, ostvarili su i brojne suradnje izvan tradicionalnih okvira – s Baletom iz Győra, Budimpeštanskim *klezmer* bendom, jazz-sastavom Robyja Lakatosa te gitaristom Ferencom Snétbergerom. Nastupali su s umjetnicima poput Emmanuela Pahuda, Vadima Gluzmana, Denisa Macujeva, Markusa Stockhausena i Andree Rost.

Orkestar aktivno promiče mlade talente te održava edukativne koncerte. U novije vrijeme nastupali su u Alte Oper u Frankfurtu, Tonhalleu u Düsseldorfu, na festivalu Mecklenburg-Vorpommern i u opernoj kući *Muscata*. U Lisztovoj godini, 2011., gostovali su u Pekingu i na Međunarodnom festivalu *Kina – Šangaj*, a 2012. prvi put su nastupili u Transilvaniji i Bakuu te u Madridu na otvorenju Lisztove godine i u povodu mađarskoga predsjedanja Vijećem Europske unije.

LISINSKI  
SUBOTOM  
SVIJET NA  
DLANU  
25/26



## ISTVÁN VÁRDAI

Mađarski violončelist **István Várdai** (Pečuh, 1985.) jedan je od najistaknutijih glazbenika svoje generacije. Dobitnik je brojnih međunarodnih nagrada, među kojima su prvo mjesto na Međunarodnom natjecanju u Ženevi (2008.), treća nagrada na Natjecanju *Čajkovski* u Moskvi (2007.), posebna Nagrada *Emanuel Feuermann* te pobjeda na Međunarodnom natjecanju *Brahms* u Austriji (2006.). Triput je osvojio Nagradu *David Popper*, 2012. primio je *Prix Montblanc*, a 2014. pobijedio je na prestižnom natjecanju ARD u Münchenu.

Od prve javne izvedbe, 1997. u Haagu, nastupao je u najvažnijim svjetskim dvoranama, uključujući Carnegie Hall i Wiener Konzerthaus, te u gradovima poput New Yorka, Londona, Pariza, Beča, Münchena, Moskve, Tokija i Pekinga. Suradivao je s uglednim glazbenicima (András Schiff, Jurij Bašmet, Zoltán Kocsis, Gidon Kremer i Tabea Zimmermann) i orkestrima (Orkestar Marijinskog teatra, Simfonijski orkestar Bavarskoga radija, Orkestar Romanske Švicarske i Američki simfonijski orkestar). Gost je uglednih festivala, među kojima se ističu Verbier, Schleswig-Holstein, Santander, Flandrija, Festival Francuskoga radija i Festival *Casals*.

Studirao je na Akademiji *Franz Liszt* u Budimpešti i na Muzičkoj akademiji u Beču, a od 2010. do 2013. usavršavao se na Akademiji *Kronberg*, gdje je od 2013. i član nastavnog osoblja. Od 2017. djeluje i kao profesor na Muzičkoj akademiji u Mannheimu.

Njegova diskografija obuhvaća djela Janáčeka, Prokofjeva, Elgara, Vanhala, Mendelssohna, Martinúa, Paganinija, Beethovena i Poppera. Objavio je obje verzije Čajkovskijevih *Rokoko varijacija* te albume s Bachovim suitama za solo violončelo i kompletnom Kodályevom glazbom za violončelo.

Umjetnički je voditelj Komornoga orkestra *Franz Liszt* te, s violinistom Kristóфом Barátijem, ravnatelj festivala *Kaposfest* u Mađarskoj. Svira na violončelu Domenica Montagnane iz 1720. i legendarnom Stradivarijevu *Ex Du Pré-Harrell* iz 1673. godine.

## ALJOŠA JURINIĆ

Hvaljen kao „iznenađujuće suptilan i vizionarski pijanist“ s „rijetkim spojem šarma i majstorstva“, hrvatski pijanist **Aljoša Jurinić** (Zagreb, 1989.) etablirao se kao laureat najprestižnijih svjetskih pijanističkih natjecanja. Nakon pobjede na Međunarodnom natjecanju *Robert Schumann* 2012. u skladateljevu rodnom gradu Zwickau, bio je laureat na Pijanističkom natjecanju kraljice Elizabete 2016. i Međunarodnom pijanističkom natjecanju u Leedsu 2018., kao i finalist Međunarodnoga pijanističkog natjecanja *Chopin* 2015. u Varšavi.

Nastupao je kao solist i s orkestrima na svjetskim pozornicama u više od 35 zemalja na pet kontinenata, uključujući Carnegie Hall u New Yorku, Musikverein u Beču, Salle Cortot u Parizu, Gasteig u Münchenu, Opera City Concert Hall u Tokiju, Symphony Hall u Osaki, La Sala *Verdi* u Milanu, BOZAR u Bruxellesu, Koncertnu dvoranu Vatroslava Lisinskog u Zagrebu i mnoge druge. Osim toga, održao je nekoliko turneja kao solist s orkestrom te solističke recitale u Kini i Japanu.

Njegovu diskografiju čini pet albuma s djelima Chopina, Schumanna i Debussyja. Pretposljednji album *Correspondances* (2020.), objavljen za KNS Classical, popraćen je snimkom Chopinovih sonata, koja je objavljena u ožujku 2025. godine.

Traženi je komorni glazbenik; surađivao je sa svjetski poznatim umjetnicima, kao što su Kian Soltani, Luka Šulić i Petrit Çeku, da spomenemo samo neke. Predsjednik Hrvatske odlikovao ga je 2019. godine Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića za iznimna postignuća u kulturi i međunarodnoj promidžbi zemlje.

Njegov umjetnički razvoj oblikovali su renomirani pijanisti i pedagozi u Hrvatskoj, Austriji, Italiji, Njemačkoj i Kanadi, gdje je upravo uspješno dovršio doktorski studij na Sveučilištu u Torontu. Trenutačno živi u Bostonu, SAD. Gostujući je umjetnik na Institutu za tehnologiju Massachusettsa *Immersion Lab* gdje surađuje u projektima kojima se istražuje biomehanika sviranja klavira. Ove godine, 2025., stekao je prestižni status *Steinway Artist*.





Fotografija: Wikimedia

„Svake nedjelje u podne odlazim barunu von Suitenu, gdje se ne svira ništa osim Händela i Bacha. Sada skupljam zbirku Bachovih fuga – ne samo Sebastianovih nego i Emmanuelovih i Friedemannovih. Također skupljam Händelove fuge – sada imam sve osim ovih šest, a volio bih da barun čuje i Eberlinove.

Zacijelo ste čuli da je ‘engleski’ Bach umro? Kakav gubitak za glazbeni svijet!

A sada zbogom! Tisuću vam puta ljubim ruke, grlim svoju dragu sestru svim srcem i ostajem vaš najpokorniji sin,

W. A. Mozart“

Tako je **Wolfgang Amadeus Mozart** (1756. – 1791.) pisao svojem ocu Leopoldu 10. travnja 1782. godine. Deset dana poslije, svojoj sestri Nannerl napisao je:

„Moja draga Constanze zapravo je razlog što je ova fuga došla na svijet. Barun von Suiten, kojega posjećujem svake nedjelje, dao mi je da ponesem kući sva djela Händela i Sebastiana Bacha, nakon što sam ih odsvirao pred njim. Kad je Constanze čula fuge, odmah se zaljubila u njih. Sada neće slušati ništa osim fuga, te (u tom obliku)

ništa osim Händela i Bacha. S obzirom na to da me često čula kako improviziram fuge, pitala me jesam li ikad koju zapisao, a kad sam rekao da nisam, temeljito me izgrdila što nikad nisam ništa napisao u tom najvješijem i najljepšem glazbenom obliku, i nije mi dala mira dok joj nisam skladao jednu fugu – i eto rezultata!

Posebno sam pazio da na fugu napišem *andante maestoso*, kako se ne bi izvodila brzo – jer ako se svira prebrzo, uho ne može jasno razabrati svaki novi ulazak teme i učinak se izgubi.

S vremenom i prilikom nadam se napisati još pet njih, pa ih pokloniti barunu von Suitenu, čija je glazbena knjižnica, zapravo, vrlo kvalitetna, ali oskudna u količini.“

Fuga iz toga pisma, za dva klavira u e-molu, KV. 426, godinama poslije zaživjet će u novom obliku, kao **Adagio i fuga u c-molu, KV. 546**. U ljeto 1788., u isto vrijeme kad sklada tri posljednje simfonije, Mozart se vraća fugi i prerađuje ju za gudače, dopisujući joj *Adagio* na početku. Razlog nastanka toga djela je zagonetan. Povratak fugi, koja je odavno izišla iz mode, možda je za Mozarta bio povratak osnovama i tehnička priprema za kontrapunktski rad u simfonijama toga vremena, poglavito u 41. simfoniji KV. 551 *Jupiter*.

Kontrapunkt je u Mozartovu stvaralaštvu bio prisutan na različite načine, od ranih stilističkih vježbi do majstorskih umetanja kontrapunkta u velika djela, kao što su simfonije, Misa u c-molu KV. 427 ili Rekvijem u d-molu KV. 626, pri čemu je, kako je pisao George Grove u jednom članku, znao „prikriti znanost, čineći je pokretačem glazbe koja je ugodna koliko i učena“.

No u ovom se djelu vratio naizgled baroknoj fugi, ne zazirući od prošlosti i starinskog prizvuka, koji nije u njegovu uobičajenom stilu: elegantnom, duhovitom, mekom i melodioznom. Ozbiljni „sjevernonjemački“ stil te skladbe, nasuprot svijetlom, pod talijanskim utjecajem oblikovanom glazbenom jeziku, odiše svečanom težinom i tamnim tonom, možda u tom smislu – bolje nego druga djela toga iznimno produktivnog stvaralačkog razdoblja – dajući uvid u Mozartove tadašnje prilike.

Unatoč snažnom stvaralačkom naponu, koji je samo toga ljeta urodio trima simfonijama te nizom klavirskih trija i sonata, bila su to za Mozarta teška vremena. Osim velikih teškoća na financijskom planu, zbog kojih je morao posuđivati novac te se odseliti s obitelji iz središta Beča u povoljniji stan na periferiji, snažan udarac zadaje mu smrt šestomjesečne kćeri Theresije istoga ljeta. Tragikom prožet uvod, ispunjen grčevitim gestama koje se otpuštaju u bolnim harmonijskim progresijama, pridonosi intenzitetu kasnije fuge oštih, upornih kontura, u asketski vođenim dionicama gudača.

Nekoliko godina prije, u Mozartovu životu još se nisu naslućivale brige – 1885. godine počeo je sa svojom prvom sezonom *Koncertata petkom*,

na kojima je svirao svoje klavirske koncerte, a dobio je i narudžbu za operu kojom će 1886. postići golem uspjeh – bio je to *Figarov pir*. Nove mogućnosti otvaraju mu se i kad se pridružuje masonima. Potkraj 1885. i u prvim mjesecima 1886. – usporedno s radom na *Figarovu piru*, sklada tri nova klavirska koncerta, KV. 482, 488 i 491.

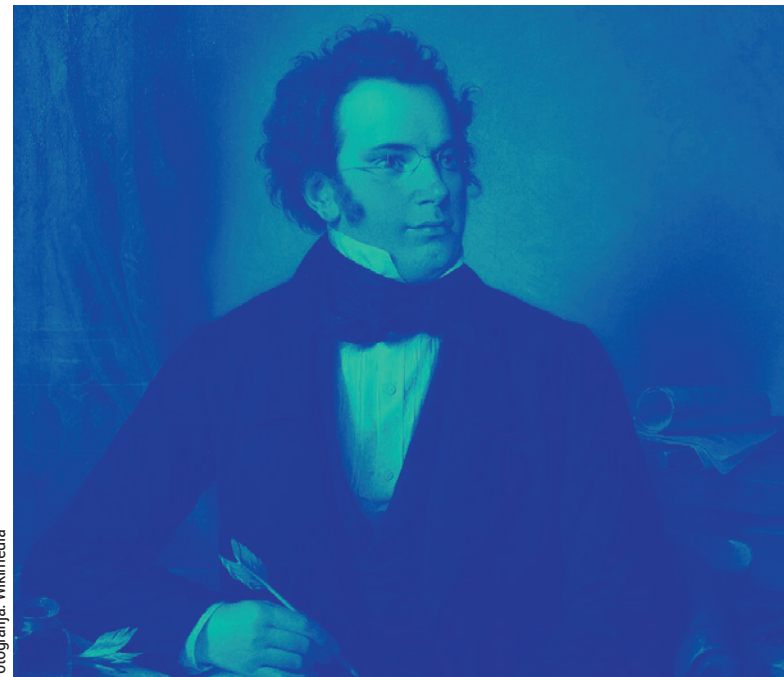
Mozartovi koncerti za klavir, više nego bilo koja druga vrsta djela koju je napisao, jasno pokazuju njegov razvoj kao skladatelja, čineći okosnicu njegova stvaralaštva: prvi je napisao sa samo 17 godina i nastavio skladati nove sve do smrti. U njima se, možda jasnije nego u simfonijama, može uočiti njegovo napredovanje u orkestraciji. Skladao ih je s namjerom da ih sam izvodi, a oni rani posebno otkrivaju njegovu želju da pokaže svoje umijeće sviranja. Ali to će se promijeniti. Njegovi kasniji koncerti donose sasvim drukčije kvalitete.

Osjetljiv na zahtjeve publike, Mozart je prepoznao da nije virtuoznost ono čime će je pridobiti, nego nešto novo. Sva tri koncerta toga razdoblja prepoznatljiva su po svojem karakteru – svečani i zanosni Koncert u E-duru, KV. 482, mračan i dramatičan KV. 491 u c-molu, a između njih mekan i graciozan **Koncert u A-duru, KV 488**. Posebnost mu Mozart osigurava pridajući mu baršunastu boju, uvodeći u orkestraciju umjesto oboa tamnije klarinete, uz flaute i fagote, te pišući srednji stavak, u polaganom ritmu *siciliane*, u neobičnom tonalitetu fis-mola. Središnji dio drugog stavka, skladan u A-duru, osvjetljava atmosferu pjevnom temom koju iznose flaute i klarineti, a Mozart će je primijeniti i poslije u operi *Don Giovanni*.

Dodatnu dimenziju gotovo suzdržane čistoće taj Koncert dobiva još jednim potezom u orkestraciji, u koju Mozart ne uključuje trube i timpane kao u drugim dvama koncertima toga niza. Zbog toga Koncert odiše komornom, intimnom atmosferom. Treći stavak, sonatni *rondo*, donosi vedrinu i olakšanje, ali skretanja u molske tonalitete daju i njemu dašak patosa prethodnih stavaka. Pretpostavlja se da je Koncert solistički izveo sam Mozart u proljeće iste godine, tijekom korizmene koncertne sezone.

Posljednje dvije godine života **Franza Schuberta** (1797. – 1828.) neobično su plodno razdoblje skladatelja koji doseže napon svoje stvaralačke snage. Djela kao što su ciklus pjesama *Winterreise* (*Zimsko putovanje*), Tri klavirska komada D. 964, Fantazija za klavir četveroručno u f-molu D. 940, dva klavirska trija, Deveta simfonija te njegov Gudački kvintet u C-duru nastaju u tom razdoblju, koje je nažalost vodilo preranoj Schubertovoj smrti.

**Gudački kvintet u C-duru D. 956, op. post. 163** njegovo je krunsko djelo, ujedno njegova posljednja instrumentalna kompozicija, čudesna i u svojem opsegu i u sadržaju kojima je ispunjen svaki takt. Kao i u drugim simfonijskim i komornim instrumentalnim djelima, utjecaj Beethovena na Schubertove skladateljske postupke neizostavan je i u tom djelu u



Fotografija: Wikimedia

pregledu povezanosti tema, motiva i njihova razvoja, a odabir C-dura čini se kao *hommage* dvojici prethodnika, Beethovenu i Mozartu, koji su također skladali gudačke kvintete u C-duru. Ipak, Schubertov glazbeni jezik, jedinstveno melodiozan i lirski pjevan, nesputano se nadvija nad utjecajima velikih prethodnika.

Kvintet je skladao dva mjeseca prije smrti, u ljeto i ranu jesen 1828., istodobno kad i posljednje tri klavirske sonate te nekoliko pjesama ciklusa *Schwanengesang* (*Labuđi pjev*). Njegov izdavač preferirao je Schubertove solopjesme i klavirske skladbe, tako da je Kvintet ostao u rukopisu u vrijeme Schubertove smrti, te kao i mnoga njegova instrumentalna djela, bio gotovo zaboravljen sljedećih desetljeća, doživjevši praizvedbu tek 1850. godine. Teško je zamisliti da je skladba koja se danas smatra remek-djelom ostala neprepoznata u vrijeme nastanka, ali percepcija Schuberta kao relativno marginalnog bečkog skladatelja solopjesama protegnula se još dugo nakon njegove smrti, sve dok njegova djela nisu nanovo otkrili i promicali Mendelssohn, Schumann, Liszt i Brahms.

Melankoličan, tragičan ton Kvinteta – posebno njegova drugog stavka, čemu pridonosi i tamnija instrumentacija, zahvaljujući interpolaciji dvaju violončela (umjesto uobičajenijih dviju viola) – potaknuo je niz interpretacija djela pa su mnogi u njemu iščitavali Schubertov nagovještaj vlastite smrti.

Bilo to točno ili ne, Kvintet je građen na sukobu kontrastnih materijala, s jedne strane lirskih, melankoličnih, a s druge strastvenih i grčevito dramatičnih, koje se snažno odupiru prevladavajućem tonu sjete i tuge.

Već prvi taktovi prvog stavka donose, prema mnogim mišljenjima, najljepši trenutak cijelog Kvinteta, kad se nakon povišenih tenzija koje donosi prva tema, javlja druga tema, iznenađujuće svježja, gotovo bestežinska, lebdeći na sniženoj medijanti C-dura, Es-duru.

Nakon ponovljene ekspozicije, provedba nas odvodi u još jedan neobičan tonalitet, iz dominante G-dura prema A-duru. Drugi stavak *Adagio*, u kojem je napisao neke od svojih najljepših stranica, prožetih izvanzemaljskim mirom, stekao je popularnost i izvan okvira izvedbi cijelog Kvinteta. Tema u E-duru građena u tihim zazivima violine, praćenima nježnim melodijama srednjih glasova i dubokim mekim *pizzicatima*, polako se razvija i raspliće u sve prozračnijoj teksturi, dok je ne prekine turbulentna središnja epizoda, u dalekom tonalitetu f-mola, koja otkriva strastvene dubine Schubertove glazbene imaginacije, opet se naglo prekidajući da bi se vratila glazba prvog dijela stavka.

I *Scherzo* je građen na snažnom kontrastu sa središnjim *Triom* – puni potencijal dubokih tamnih boja kvinteta s dvama violončelima čuje se u prvim tonovima stavka, koji odjekuju gustom sonornošću koja se otpušta iz korištenja 'otvorenih' žica, dok se iz teme slične živom seoskom plesu izvija poletna melodija.

Središnji trio kao da se uobličava iz zvučnosti onih prvih izdržanih tonova kojima počinje cijeli Kvintet, vraćajući se sigurnom sidru tih tonova, dugih, durskih suzvučja, tonući sve dublje u modulacijama, koje se najednom raskidaju ponavljanjem osnovnog materijala *Scherza*.

Finale je vedri ples koji, premda počinje u molu, donosi olakšanje nakon drame prethodnih stavaka, ispunjen narodnim ritmovima austrijskih *Ländlera*, dok dionice viših gudača vezu sitne čipkaste ukrase nad ponavljanim plesnim pokretima. Sjaj C-dura zadnjeg stavka tek na trenutke zasjeni pokoji molski akord, kao i reminiscencija prije samoga kraja na drugu temu prvog stavka, a najdramatičniji trenutak Schubert je sačuvao za sam kraj, ne dopuštajući tek tako da zasja snažni C-dur a da ga prije ne provuče kroz borbu s kromatikom.

Organizator i nakladnik: Koncertna dvorana  
Vatroslava Lisinskog, Zagreb  
Za nakladnika: Nina Čalopek, ravnateljica  
Producentica: Martina Vukšić  
Urednica: Sonja Mrnjavčić  
Autorica teksta: Zrinka Matić

Lektura: Rosanda Tometić  
Oblikovanje i grafička priprema: Daniel Ille  
Tisak: KERSCHOFFSET d.o.o.  
Naklada: 450 primjeraka  
Cijena: 3 eura  
[www.lisinski.hr](http://www.lisinski.hr)

# Uspomene su najbolji poklon!



Pokrovitelji:



GRAD  
ZAGREB

Sponzori:



PBZ  
Intesa Sanpaolo Group



CROATIA<sup>®</sup>  
OSIGURANJE